

Wetgevend werk aan de winkel

Ziekenzorg CM en CM ijveren al een tijd lang voor een verbetering van het inkomen van invaliden. Wellicht las u in vorige nummers van *Onder Ons* over de verschillende acties die Ziekenzorg CM in dit verband heeft gevoerd en over onze eis om de uitkering met 6% te verhogen – voor de gezinshoofden moet dit zelfs 16% meer worden. Tientallen politici tekenden, in het kader van de actie 'vijf na twaalf', een engagementsverklaring over dit eisenpakket. We durven dan ook hopen dat een nieuwe federale regering hier spoedig werk van maakt.

Maar de situatie van Tony en Maria toont nog een ander knelpunt aan: de reglementeringen voor de verschillende vervangingsinkomens zijn absoluut onvoldoende op mekaar afgestemd. Het is al te gek en onaanvaardbaar dat een gezin aan de ene kant 12 euro per maand meer krijgt, om er aan de andere kant 347 te verliezen.

En zij zijn zeker niet de enigen met dit probleem. Er zijn van tal van gelijkaardige situaties denkbaar waar gezinnen voor een voldongen feit staan, waar de eindjes aan elkaar knopen op een onverwacht moment nog moeilijker wordt door een wijziging in de wetgeving. Het is duidelijk dat er maatregelen moeten komen voor een beter afstemming op elkaar van de verschillende uitkeringsstelsels, zodat dergelijke situaties niet meer kunnen voorkomen.

Zo'n afstemming is wellicht een ingewikkelde

uitdaging. Zeker omdat hier verschillende diensten en ministeries over gaan. Maar ze is daarom niet minder noodzakelijk. Op dit ogenblik is er niet de minste interpretatieruimte en kan men niet anders dan de wet toepassen. En dat betekent helaas, zoals in het geval van Tony, maar ook van een ongekend aantal andere mensen in een zelfde situatie, dat men door aan de ene kant wat bij te geven, dit een groot inkomensverlies inhoudt aan de andere kant. Een ongewild, maar daarom niet minder pijnlijk gevolg. Zeker omdat het mensen treft die *sowieso* al te maken hebben met een beperkt inkomen.

Er is dus duidelijk wetgevend werk aan de winkel!

Annelies Vanbrabant

Peilen van schatten

Studiedagen, mensen zouden het niet moeten doen. Onze hersenen kunnen maar een beperkte hoeveelheid informatie aan en wanneer toonaangevende intelligentia – zoals dat zo mooi heet in die kringen, alsof het over muzikale bacteriën gaat – u rond de oren slaan met cijfers, grafieken en een exponentieel veelvoud aan nuances, dan krijg je na een tijdje structureel last van *vertigo*.

Maar, in alle eerlijkheid, 'Vlaanderen gepeild' is toch wel een erg goed onderbouwd en kwalitatief hoogstaand instrument om even in de geesten van 'de mensen' te kijken. Met 1.500 Nederlandstaligen (tussen 18 en 85, woonachtig te Brussel of in Vlaanderen) en een solide

wetenschappelijke fundering is het een enquête waar menig kabinet, drukingsgroep en middenveldorganisatie nieuwsgierig naar uit kijkt. Voóral in tijden waar polls van de spreekwoordelijke zes man en een paardenkop snel en makkelijk krantenkoppen vullen. Wij offerden onze *vertigoloze* gemoedstoestand op en gingen naar de studiedag om u enkele – arbitrair gekozen – resultaten voor te leggen. Onze lichtjes door *vertigo* aangetaste commentaar krijgt u er gratis bij. Wij excuseren ons al bij de intelligentia voor het eventueel gebrek aan nuances dat we hier zullen tentoonstellen: louter een kwestie van *De gids* niet te transformeren in een besmettelijk karkas van *vertigo*.

De spits werd afgebeten door Wendy Smits (VUB) die zich samen met Mark Elchardus al jaren specialiseert in het onderzoek naar de subjectieve tevredenheid van onze medemens. In zekere zin was het een *déjà-vu* want de meerderheid van de Vlaming blijkt relatief tevreden: het is een statistiek die over 8 jaar vrij stabiel blijft. Het minst tevreden zijn we over onze beschikbare tijd en ons inkomen. Subjectief (en objectief?) gezien lijkt de werkdruk gestegen en dat zorgt natuurlijk voor minder tevredenheid inzake vrije tijd. Als het over werk gaat, is het misschien interessant te noteren dat de Vlaming behoefte heeft aan meer promotiekansen en meer mogelijkheid tot bijleren. De behoefte voor het laatste leeft het hardst bij 35-54-jarigen en bij lagere-scholen. Een mooi binnenkoppertje voor het ACV aan de komende onderhandelingstafel.

Een kritische vraag van een toehoorder klonk wel terecht: "Als we 8 jaar gelijkaardige resul-

taten krijgen, is het dan niet tijd voor ook meer objectieve parameters?" Het is moeilijk om tegen wildvreemden – wat enquêteurs toch zijn – te vertellen dat het slecht met je gaat of dat je ongelukkig bent. De vraag is dus in welke mate ontevreden mensen behoefte voelen om aan een enquête mee te doen: zo filteren ze zich zelf natuurlijk uit het geheel. In psychologische termen zou men erop wijzen dat het *self-gratifying* is als je daimt dat je tevreden bent tegenover andere mensen. Binnen een enquête is er altijd sprake van een sociale wenselijkheid en degene die onder-vraagd wordt, voelt die wenselijkheid in het gesprek snel aan.

"Dat is uw probleem"

Ook Jan Pickery en Jo Noppe werden in hun onderzoek 'Vlamingen over homo's' met dat probleem geconfronteerd. Inzake wettelijk toegezegde rechten, zoals het homohuwelijk krijgen we een significante 64% pro. Inzake adoptie zijn de meningen iets meer verdeeld. Indien het een mannelijk koppel betreft, is een krappe 40,7% pro, 38,6% tegen en 20,7% eens noch oneens. Vrouwelijke koppels krijgen meer respijt: 47,6 pro, 31,7 tegen en wederom 20,7% eens noch oneens. Maar in dit verregaand onderzoek ging men ook in op nog concretere attitudes om het fenomeen 'schijntolerantie' te benaderen. Dat kun je omschrijven als de attitude waarbij mensen zich positief uitlaten, maar invendig nog steeds heteroseksualiteit als exdusieve norm beschouwen.



Anton Maertens is redactiesecretaris bij *De gids* op maatschappelijk gebied.

Schijntolerante mensen gaan akkoord met stellingen als "homoseksuelen moeten niet zo overdreven doen" & "homoseksuelen leggen te veel nadruk op hun seksuele geaardheid". Bevreemdend was dat een andere schijntolerante stelling "Al die aandacht voor homoseksuelen gaat u op den duur vervelen" door 44,8% bevestigd werd (35% tegen) en dat seksualiteit daarin geen rol speelde. Wat betekent dat het aandeel homo's binnen de enquête hetzelfde vond.

Homo's zijn dus op dat gebied in feite schijntolerant voor zich zelf. Verwarrend? Ja, toch wel een beetje. De verwarring wordt er niet beter op als je merkt dat de onderzoekers al geanticipeerd hebben op de antwoorden die ze gaan krijgen: "Mensen zijn er zich ondertussen van bewust hoe ze geacht worden te antwoorden over homoseksualiteit en weten dat anti-homoseksuele opvattingen niet gepast zijn."⁽¹⁾ Dit is, bij uitstek, niet het soort onderwerp waar je géén standpunt in kunt nemen als wetenschapper. Het is de logica zelve dat er onderzoek naar dit onderwerp gedaan wordt als je cijfers te zien krijgt over zelfverminking onder holebi-jongeren, maar krijgen we hier niet een quasi-eindeloos en vermoeiend rondje hineininterpretieren?

We weten het zelf niet goed meer of we met deze bespreking nu schijntolerant, tolerant, onkritisch, positief, aanmatigend of onwetend over dit onderzoek berichten. In een artikel over homo's in Marokko in het *NRC Handelsblad* ontspan zich een gesprek dat de thematiek perfect weergeeft tussen homoseksuele schrijver Abdellah Taïah en iemand uit het publiek die de volgende vraag stelde:

■ "Is het nou werkelijk nodig om je eerst als homo en pas in de tweede plaats als schrijver te presenteren?"

■ "We leven in een wereld waar je constant beledigd wordt door te zijn wie je bent. Het is tijd dat iemand tegen dit taboe het woord neemt. Het beperkt misschien mijn thematiek, maar we moeten door die fase heen. Als de maatschappij dat accepteert, wordt het vanzelf banaal. Seksualiteit is voor mij homoseksualiteit"

■ "Voor mij niet."

■ (kalm) "Dat is uw probleem."⁽²⁾ We zijn inderdaad ver verwijderd van de Grieken en Romeinen die ogenschijnlijk nonchalant kozen tussen hun minnaar of hun minnares en de distinctie homo/hetero gewoon niet wilden of konden maken. Iets om zeker te mee nemen uit het onderzoek is de constatactie dat iedere ondervraagde die persoonlijk homo's/lesbienne kent grotere voorstander is van rechten en minder schijntolerante stellingen bevestigt. Onbekend maakt onbemind.

Sociaal wenselijk

John Lievens (UGent) maakte in een namiddagsessie alles duidelijk wat je over sociale wenselijkheid in een enquête moet weten. Een kurkdroge, ontnuchterende analyse die bij enkele aspecten van een opinie-onderzoek kanttekeningen plaatste. De concrete cijfers die Lievens aanpakte, kwamen uit twee onderzoeken over cultuurparticipatie. De Sociaal-Culturele Verschuiving-resultaten werden naast de cijfers Cultuurparticipatie Vlaanderen gelegd. Er bleken enorme verschillen te zijn op het gebied van culturele voorstellingen waar

weinig bezoek is. Volgens Cultuurparticipatie (CPS) ging 93,8% van de Vlamingen nooit naar klassieke concerten en festivals; bij SCV is dat daarentegen maar 69%. Voor theater: 80% vs 56%. Lievens vermoedt met andere woorden overrapportering bij de culturele antwoorden in het SCV.

Dat ligt aan de conceptualisering van de enquête. Bij CPS is de referentieperiode kleiner: culturele activiteiten van de laatste zes maanden i.p.v. een jaar, wat het geheugen iets betrouwbaarder maakt. Bovendien zijn de vragen verspreid in een lijst, zodat iedereen af en toe eens kan antwoorden. Iemand die in een enquête zit, wil niet consequent 'nee' moeten zeggen en zal op een bepaald moment 'ja' willen zeggen, ook al correspondeert dat niet met de realiteit. Ook een fijnere categorisering van het culturele aanbod en open antwoordalternatieven kunnen vertekening tegengaan. Suggestieve vragen dwingen naar antwoorden. Lievens concludeert dat je eigenlijk twee, en eerder drie surveys nodig hebt (de kelk tot op de bodem, weet u wel?) om aan realistische resultaten te komen en vertekening te kunnen corrigeren. Misschien zijn de cijfers voor theater, opera en klassieke concerten niet bemoeidigend, maar dat ze sociaal wenselijk zijn, is mogelijk wel een leuk neveneffect.

Sara Symoens & Piet Bracke (UGent) gingen dieper in op de tijdschijf die bij sommige Vlamingen leeft omtrent de balans gezin-werk. Met de grote introductie van vrouwen op de arbeidsmarkt sinds de jaren '60 en '70 is er veel veranderd. Zowel Vlaamse mannen als vrouwen ervaren thuis meer stress na het werk

vanwege het werk (arbeid-gezin-*spillover*) dan omgekeerd (stress op het werk vanwege huiselijke kwesties gezin-arbeid-*spillover*). Maar vrouwen ervaren wel meer gezin-arbeid-*spillover* dan mannen: "Zo geven ongeveer 48% van de vrouwen aan minstens meerdere keren per maand te moe te zijn om de noodzakelijke huishoudelijke taken te vervullen, tegenover 45% van de mannen."⁽³⁾ Als men de vergelijking maakt met vijftien andere welvaartstaten, komt Vlaanderen er niet geweldig goed uit: we staan in de top vijf van landen met de hoogste arbeid-gezin-*spillover*. En bij geen enkel criterium (werktevredenheid, gezinstevredenheid, mannelijk, vrouwelijk) staan we in de betere helft van de grafiek. De auteurs spreken ook – indien we te maken krijgen met optimale omstandigheden – over "inruileffecten" als er zich een verbetering op verschillende dimensies van de levenskwaliteit van vrouwen voordoet. Dat zou namelijk gepaard gaan met een afname van de werktevredenheid van hun partner. Op basis van dit onderzoek stellen dat mannen wat meer moeten helpen in het huishouden, ook al kunnen ze zich dan minder goed op het werk focussen, zou ongetwijfeld te kort door de bocht zijn. Maar dat kunt u hier wel tussen de regels lezen.

Het Evi-effect

Als laatste willen we u ook nog vrij goed nieuws voorleggen: we doen met zijn allen meer aan sport⁽⁴⁾. Grotendeels is dat te danken aan de toename van recreatiesporten (wandelen, fietsen), zeggen Jeroen Scheerder (KULeuven) en Guy Pauwels (studiedienst Vlaamse Regering). Prachtig woord 'recreatie-

sport', dat overigens veel aan de verbeelding over(s)laat, en dat vooral verhoogd beoefend wordt door 65-plussers. Andere stijgers zijn fitness en loopspor. In welke mate dit met Evi Gruyaert te maken heeft, konden de onderzoekers niet bevestigen. Groepsporten (basket-, volley-, voetbal) of duosporten (tennis etc.) blijven status quo of gaan lichtjes achteruit. Binnensmonds hebben we wel even serieus gevloekt dat de nobele kunst der snooker nog niet doorgebroken is in Vlaanderen.

Ander opmerkelijk nieuws is de 'genderpariteit': vrouwen en mannen zijn even sportactief. Waar in 1999 geslacht nog een belangrijke factor was of je al dan niet aan sport deed, is die factor nu niet meer van belang. Ook leuk om weten: mensen die sportactief zijn, zijn vaak ook actief op andere deelterreinen van het maatschappelijk leven⁶⁾. Er is sprake van een stapeling van activiteiten (wat dan misschien wel voor meer tijdsdruk zorgt, zegt de analist in ons die aandachtig geluisterd heeft naar de andere speeches en die ondertussen wel weer lichte *vertigo* krijgt).

Als toetje krijgt u nog onze statistieken over deze studiedag.

MIG (Meest Irritante Gewoonte): Slides voorlezen (zonder meer).

MGS (Meest Geprezen Spreker): Marc Hooghe (sorry Marc, wij zaten in de parallelle sessie, dus geen verslag).

MHS (Meest Herhaalde Stelling): "Maar daarover moet nog meer onderzoek gedaan worden."

Teksten, presentaties en publicaties over en van de studiedag kunnen gedownload worden op <http://aps.vlaanderen.be>. We wensen u nog een aangename, *vertigoloze* dag.

1) Vlaanderen gepeld, SVR-studie, 2007, Studiedienst Vlaamse Regering, p.202.
2) NRC Handelsblad, 6 januari 2007.
3) Vlaanderen Gepeld, SVR-studie, 2007, Studiedienst Vlaamse Regering, p.276.
4) Longitudinaal onderzoek tussen 1999 en 2006.
5) Vlaanderen Gepeld, SVR-studie, 2007, Studiedienst Vlaamse Regering, p.257.